
Efnistaka í Rauðamel á Reykjanesi

Álit um mat á umhverfisáhrifum

1 INNGANGUR

1.1 Athugun Skipulagsstofnunar

Þann 20. febrúar 2019 lögðu Íslenskir aðalverktaka hf. (ÍAV) fram frummatsskýrslu um efnistöku í Rauðamel á Reykjanesi til athugunar hjá Skipulagsstofnun, samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdin og frummatsskýrslan voru auglýst opinberlega þann 1. mars 2019 í Lögbirtingablaðinu, Fréttablaðinu, Morgunblaðinu og Bændablaðinu. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 1. mars til 15. apríl 2019 á skrifstofum Grindavíkurbæjar og Reykjanesbæjar, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun. Frummatsskýrslan var einnig aðgengileg á vef Skipulagsstofnunar.

Skipulagsstofnun leitaði umsagnar Grindavíkurbæjar, Reykjanesbæjar, Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja, Minjastofnunar Íslands, Náttúrufræðistofnunar Íslands og Umhverfisstofnunar.

Þann 23. ágúst 2019 lögðu ÍAV fram matsskýrslu og óskuðu eftir álitum Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Skipulagsstofnun staðfesti móttöku matsskýrslunnar með bréfi dags. 26. ágúst 2019.

1.2 Gögn lögð fram

Frummatsskýrsla: Efnistaka í Rauðamel, Reykjanesi. Mat á umhverfisáhrifum. Frummatsskýrsla. ÍAV - EFLA verkfræðistofa, febrúar 2019.

Umsagnir um frummatsskýrslu bárust frá:

- Grindavíkurbæ með bréfi dags. 29. apríl 2019.
- Reykjanesbæ með bréfi dags. 10. maí 2019.
- Heilbrigðiseftirliti Suðurnesja með bréfi dags. 5. apríl 2019.
- Minjastofnun Íslands með bréfi dags. 1. apríl 2019.
- Náttúrufræðistofnun Íslands með bréfi dags. 2. apríl 2019.
- Umhverfisstofnun með tölvupósti dags. 22. mars 2019.

Matsskýrsla: Efnistaka í Rauðamel á Reykjanesi. Mat á umhverfisáhrifum. ÍAV - EFLA verkfræðistofa ágúst 2019.

2 FRAMKVÆMD OG MARKMIÐ

Í matsskýrslu kemur fram að ÍAV hyggist halda áfram núverandi efnisvinnslu í Rauðamel til að mæta þörf fyrir malarefni á Reykjanesi og nágrenni. Námurnar eru á Reykjanesi miðju innan Reykjanesbæjar og Grindavíkurbæjar. Samkvæmt svæðisskipulagi Suðurnesja er efnisþörf á Suðurnesjum mikil til framtíðar, m.a. vegna áætlana um atvinnuuppbyggingu og stækkun íbúðarbyggða. Efnistökusvæðin við Rauðamel, Stapafell og Súlur verða megin efnistökusvæði fyrir sveitarfélög á Suðurnesjum. Gert er ráð fyrir að úr þeim hluta Rauðamels sem er í landi Reykjanesbæjar verði teknir um 6.000.000 m³ af perlumöl, og úr þeim hluta sem er í landi Grindavíkurbæjar verði teknir um 4.000.000 m³ af perlumöl.

Rauðimelur er um 3 km langur malargrandi norðaustur af Stapafelli þar sem umfangsmikil efnistaka á vegum nokkurra aðila, m.a. ÍAV, hefur verið stunduð um árábil og er fyrirhuguð til næstu áratuga. Umhverfið einkennist af mosagrónum hraunum og ummerkjum mikillar efnistöku sem staðið hefur yfir í Rauðamel og næsta nágrenni í áratugi. Stór hluti efnistökusvæðisins er nú þegar raskaður.

Í Rauðamel hefur verið stunduð efnistaka frá 1972 og er það ætlun framkvæmdaraðila að halda áfram vinnslu á efni til ársins 2038. Afmörkunarsvæði námunnar er um 132 ha og stefnt er að grafa almennt niður á um 9-12 m dýpi. Aðkoma að svæðinu er annars vegar eftir Grindavíkurvegi og hins vegar eftir Hafnarvegi og verður umferð á vegum framkvæmdaraðila um 125 flutningabílar á dag og er þá gert ráð fyrir umferð vegna efnistökusvæðanna að Rauðamel, Stapafelli og Súlum.

Verkstæði og geymsluskúr fyrir vinnsluna eru á efnisvinnslusvæði ÍAV að Stapafelli og því engin spilliefni geymd á efnistökusvæðinu í Rauðamel en eldsneytisbíll kemur daglega og fyllir á vélarnar.

Áætlað er að í fyrsta áfanga efnisvinnslunnar verði unnið um 90.000 m³ á ári til ársins 2030 (alls um 1.000.000 m³) úr þeim hluta efnistökusvæðisins sem er innan Reykjanesbæjar. Þegar því magni hefur verið náð verði búið að vinna breytingu á aðalskipulagi Grindavíkurbæjar og deiliskipulag fyrir svæðið sem ekki liggur fyrir á þessum tíma.

2.1 Valkostir

Í matsskýrslu kemur fram að einungis einn valkostur er til umfjöllunar varðandi efnistöku en fjallað er um núllkost. Vinnsla efnis úr Rauðamel hefur staðið yfir áratugum saman og mikið efni verið tekið þaðan. Fram kemur að ómögulegt sé fyrir ÍAV að áætla hve mikið efnismagn hafi verið unnið á þeim tæplega 30 árum sem efnistaka hefur staðið yfir. Með vinnslu efnis úr Rauðamel er stuðlað að því að tryggja efni vegna uppbyggingar atvinnuhúsnæðis, Keflavíkurflugvallar og stækkun íbúðarbyggða á Suðurnesjum. Mikilvægt er að fá efni sem ekki þarf að flytja langar vegalendir, fá efni sem unnið er úr námu með tilskilin leyfi og að haga efnistökkunni á þann hátt að sem minnst áhrif verði á umhverfið. Í námunni í Rauðamel eru unnin og seld fylliefni í steinsteypu.

Núllkostur, sem fæli í sér stöðvun á efnistöku úr Rauðamel, leiðir til meiri efnistöku úr öðrum námum, líklega opnun á nýjum námum. Að teknu tilliti til framleiðslu steinefna, hagkvæmni í vinnslu, fjarlægðar og hugsanlegra umhverfisáhrifa er efnistaka úr Rauðamel einn besti kostur sem völ er á miðsvæðis á Reykjaneskaga og í stuttri fjarlægð frá Keflavíkurflugvelli, byggð á Reykjanesi og vesturhluta höfuðborgarsvæðisins.

3 MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

Í matsskýrslu ÍAV er lagt fram mat á áhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar á tiltekna umhverfisþætti og stuðst við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa. Í leiðbeiningunum eru skilgreindar einkunnir fyrir vægi umhverfisáhrifa, þar sem neikvæðasta vægiseinkunnin er verulega neikvæð, þá talsvert neikvæð, síðan óveruleg áhrif, talsvert jákvæð áhrif og verulega jákvæð áhrif. Skýringar á ofangreindum hugtökum er að finna í töflu 4 í leiðbeiningunum og töflu 6.1 í matsskýrslunni. Í þessu áliti notar Skipulagsstofnun einnig vægiseinkunnina nokkuð neikvæð áhrif. Nokkuð neikvæð áhrif eiga við um staðbundin áhrif sem ná ekki yfir umfangsmikið svæði, áhrifasvæðið nýtur ekki verndar eða er á annan hátt viðkvæmt fyrir breytingum en áhrifin geta verið varanleg og óafturkræf.

3.1 Ástand grunnvatns

3.1.1 Vatnsverndarsvæði

Í matsskýrslu kemur fram að efnistökusvæði ÍAV í Rauðamel sé að mestu innan fjarsvæðis vatnstökusvæðisins í Lágum. Vatnafar framkvæmdasvæðisins einkennist af mikilli úrkomu annars vegar og lekum berggrunni hins vegar. Ungar og lekar hraunmyndanir á Reykjanesi, ásamt jarðsprungum og misgengjum, valda því að stöðuvötn og straumvötn eru nánast engin en grunnvatnsstraumar eru þeim mun meiri. Jarðvatnsaðstæður á svæðinu séu um margt sérstakar. Ofan á söltum jarðsjó er ferskvatnslag, misþykkt eftir aðstæðum. Vatnstökusvæði HS Veitna í Lágum er staðsett skammt austan við Stapafell og sér það stórum hluta Suðurnesja fyrir neysluvatni. Þar er ferskvatnslagið um 40 metra þykkt og nær niður á um 58 metra dýpi. Líklegt er að aðstæður undir Rauðamel séu svipaðar.

Mótvægisáðgerðir

Í matsskýrslu ÍAV er ekki lögð fram vöktun vegna mögulegra áhrifa á vatnsgæði grunnvatns á svæðinu.

Fram kemur í matsskýrslu að olíubirgðir verði ekki geymdar á svæðinu, utan 1.500 lítra neyðarbirgða við Stapafell. Olíubíll komi daglega og fyllir á vélar. Olía og glussi eru geymd í skúr sem er staðsettur við vinnubúðir ÍAV í Stapafelli. Vinnuaðstæður í Stapafelli eru mun betri og öruggari auk þess að vera lengra frá grannsvæði vatnsverndar. Brjótur í Rauðamel gangi fyrir rafmagni og minnki það olíunotkun á svæðinu umtalsvert.

Fram kemur að vinnuvélum verður vel viðhaldið til að draga úr líkum á mengunarslysi. Komið verður upp viðeigandi lekavörnum á svæðinu í samræmi við kröfur heilbrigðisyrvalda, til að koma í veg fyrir að olía og spilliefni berist í jarðveg ef óhöpp verða. Starfsfólki á svæðinu verða kynntar öryggisreglur fyrir verktaka og aðra sem erindi eiga inn á vatnsverndarsvæði í samvinnu við hlutaðeigandi heilbrigðiseftirlit.

3.1.2 Umsagnir og athugasemdir

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja er bent á að grafið hefur verið niður á grunnvatn í námunni og því sé jarðefnavinnsla við grunnvatnsyfirborð.

Fram kemur í viðbrögðum ÍAV við umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja að ÍAV mun leggja sig fram við fara ekki niður í grunnvatnsyfirborð. Jarðvegur er rakur nokkuð fyrir ofan grunnvatnsyfirborðið og gefi því vísbendingu/viðvörðun áður en komið er niður í grunnvatnið. Nú sé vitað hvar grunnvatnsyfirborð liggja og þegar komið verði niður í rakann jarðveg verði hætt að grafa. Einnig verði efnistökusvæðið GPS-mælt reglulega til að mæla efnismagn og helstu stærðir.

3.1.3 Niðurstaða

Náman er á fjarsvæði og að hluta til á grannsvæði vatnsverndar og eiga mengunarefni greiða leið niður í grunnvatnsstrauminn. Að mati Skipulagsstofnunar er mikilvægt að tryggja að mengun berist ekki í grunnvatn. Skipulagsstofnun telur að áður en starfsleyfi er veitt skal framkvæmdaraðili hafa samráð við Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja um verktilhögun og viðeigandi mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir áhrif á grunnvatn. Þessar mótvægisáðgerðir þurfa að vera hluti af kröfum í starfsleyfi en einnig þarf að liggja fyrir viðbragðsáætlun um það hvernig bregðast eigi við ef ske kynni að mengunaróhöpp eigi sér stað og tryggt sé að sú áætlun rati jafnframt inn í starfsleyfi.

3.2 Ásýnd og landslag

3.2.1 Mat ÍAV

Fram kemur að Rauðimelur sé flatur melur á Reykjanesi og melurinn sjáist ekki úr mikilli fjarlægð. Einnig er minnst á sammögnunarárhrif efnistökusvæðisins með efnistökusvæðum í Stapafelli og Súlum sem eru í nágrenni Rauðamels. Einna helst er efnistökusvæðið sýnilegt göngufólki sem fer um gömlu þjóðleiðirnar á svæðinu. Óhjákvæmilega gæti nú þegar mikilla áhrifa vegna efnistöku á svæðinu þar sem hún hafi verið frá árinu 1972. Raskið á svæðinu sé aðallega vegna efnistöku, utanvegaaksturs og greftri á könnunarholum fyrir áframhaldandi efnistöku. Svæðið þar sem efnistaka er áætluð sé um 132 ha og nú þegar sé búið að raska um 45 ha.

Móttvægisáðgerðir

ÍAV munu, í samráði við viðeigandi sveitarfélög og stofnanir, ráðast í frágang á svæðinu þegar efnistöku líkur. Móta skal efnistökusvæðið og aðlaga að aðliggjandi landi. Ganga skal frá yfirborði í samræmi við umhverfið í kring. Þar sem nánasta umhverfi er fremur mishæðótt, skal forðast að hafa skarpar línur við frágang. Til að flýta fyrir landnámi grenndargróðurs ásamt því að hindra vatns- og vindrof er nauðsynlegt að græða svæðið t.d. með því að sá grasfræi. Sá skal einæru grasi sem lifir eitt ár og myndar frjósaman jarðveg og er þá meiri möguleiki á að staðargróður komi inn á svæðið. Gróðursérfræðingur skal hafður með í ráðum þegar farið verður í frágang á svæðinu. Þar sem svæðið í kringum efnistökusvæðið sé fremur flatlent verði sjónræn áhrif af efnistöku óverulega neikvæð og óafturkræf því svæðið verður niðurgrafið og áhrifin sjáist ekki fyrir en komið er nálægt.

3.2.2 Niðurstaða

Að mati Skipulagsstofnunar er ljóst að efnistaka í Rauðamel og nærliggjandi námum í Stapafelli og Súlum mun óneitanlega breyta yfirbragði svæðisins miðað við það sem áður var. Stapafell og Súlu munu hverfa ef áætluð efnistaka þar mun eiga sér stað og þær 10 milljónir m³ sem teknar verða úr Rauðamel munu skilja eftir sig stóra dæld í landslagi sem áður var flatt og því eru sammögnunarárhrif efnistöku ÍAV á svæðunum þremur talsvert neikvæð og óafturkræf. Áætlað er að ráðast í frágang svæðisins þegar efnistöku líkur. Þar sem núverandi áætlanir um efnistöku ná til ársins 2038 telur Skipulagsstofnun að nauðsynlegt sé að skipuleggja og hefjast handa við frágang sem fyrst á þeim svæðum sem ekki verða notuð frekar, þannig verði hægt að lágmarka ásýndaráhrif að umfangi á rekstrartíma námunnar.

3.3 Náttúruminjar og jarðmyndanir

3.3.1 Mat ÍAV

Fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að efnistökusvæðið sem sé malargrandi í jarðri svæðis á náttúruminjasrá og sé umkringgt nútímahrauni og að gert sé ráð fyrir að raska um 132 ha af malargrandanum sem sé í heild 500 ha. Ekki er gert ráð fyrir að raska eldhrauni eða öðrum jarðmyndunum. Fram kemur að skilið verði eftir opið snið í melinn til vitnis um jarðsögu Rauðamels í fræðsluskyni. Áhrif á jarðmyndanir eru að mati framkvæmdaraðila talin neikvæð og óafturkræf en nái aðeins til hluta jarðmyndunarinnar.

Móttvægisáðgerðir

Fram kemur í matsskýrslu að ekki þykir nauðsynlegt að leggja til móttvægisáðgerðir til þess að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á jarðfræði og jarðmyndanir. Við frágang námunnar verður þó skilið eftir opið snið í melinn til vitnis um jarðsögu Rauðamels, í fræðsluskyni fyrir komandi kynslóðir.

3.3.2 Umsagnir og athugasemdir

Í umsögn Náttúrufræðistofnunar er talið jákvætt að varðveita eigi hluta af jarðmyndunum og jarðsögu svæðisins með því að skilja eftir opið snið í námunni. Mikilvægt er að samráð verði haft við fagstofnanir um hvernig staðið skuli að vernd þess til framtíðar.

Í umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að stofnunin bendir á að búið sé að raska stórum hluta þess svæðis sem fyrirhugað er að nýta með efnistöku, akstri utan vega og greftri á könnunarholum fyrir framtíðar efnistöku. Stofnunin telur að áhrif efnistöku í Rauðamel sé að mestu fram komin. Jarðmyndunin sé það skert eftir efnistöku og rask að sá hlutur sem fyrirhugað sé að nýta hafi lítið verndargildi sem slíkt. Umhverfisstofnun telur mikilvægt varðandi framtíð annarra jarðminja í næsta nágrenni að sá tími sem gefst meðan efnistaka stendur yfir verði nýttur til að finna efnistökusvæði sem leyst geta núverandi svæði af hólmi án þess að skerða hluta Reykjaneshryggjar sem enn er óraskaður.

3.3.3 Niðurstaða

Efnistaka í Rauðamel mun hafa varanleg og óafturkræf neikvæð áhrif á jarðmyndanir. Eftir munu þó standa um 300 ha af malargrandanum sem gerð var tillaga um að vernda sem náttúruvætti í náttúruverndaráætlun 2004-2008. Að mati Skipulagsstofnunar eru áhrif efnistökkunnar á jarðmyndanir nokkuð neikvæð en stofnunin telur þó jákvætt að áform séu um að skilja eftir opið snið til framtíðar rannsókna og vitneskju um jarðsögu Rauðamels.

3.4 Menningarminjar

3.4.1 Mat ÍAV

Fram kemur í matsskýrslu ÍAV að á svæðinu í nágrenni Rauðamels séu samgönguminjar fornra gönguleiða sem liggja þvert yfir Reykjanesskagann, eða hluta hans. Um sé að ræða fornleiðirnar Skipsstíg og Árnastíg ásamt nokkrum vörðum. Fornleiðirnar Skipsstígur og Árnastígur hafa talsvert minja- og varðveislugildi en vörðurnar hafa lítið minja- og varðveislugildi. Skipsstígur fer yfir vestasta hluta Rauðamels og þverar efnistökusvæði ÍAV á um 550 m kafla. Hluta stígsins innan efnistökusvæðisins hefur þegar verið raskað og eftir því sem að efnistakan færir vestar mun að öllum líkindum allur melurinn raskast og þar með sá hluti Skipsstígs sem liggur yfir melinn. Þessi hluti stígsins er hinsvegar á berum mel og því ekki jafn áberandi né varanlegur og í hrauninu í kring þar sem sjá má sorfna rennu í hraunhelluna eftir aldalanga umferð. Leifar af sex vörðum fundust meðfram Skipsstíg en ein þeirra mun líklega sleppa við rask. Allar vörðurnar sem raskast eru fallnar og í lélegu ástandi. Stórum hluta fyrirhugaðs efnistökusvæðis hefur þegar verið raskað og þar verður ekki frekara rask á fornleifum.

Mótvægisáðgerðir

Fram kemur í matsskýrslu að búið sé að skrásetja Skipsstíg þar sem hann þverar vestasta hluta Rauðamels og vörðurnar sem honum fylgja. ÍAV munu halda gönguleiðinni opinni og tryggja að göngufólk sem fer eftir Skipsstíg muni áfram komast leiðar sinnar á meðan efnistöku stendur. Það er mat ÍAV að ekki sé þörf á frekari mótvægisáðgerðum umfram góða vinnuhætti og framfylgd á lögum um menningarminjar.

3.4.2 Umsagnir

Í umsögn Minjastofnunar kemur fram að mæla þurfi upp gömlu göturnar innan efnistökusvæðisins og 100 m út fyrir það hvoru megin. Um leið þurfi að athuga hvort við göturnar á þessu svæði væru vörður eða aðrar fornleifar sem e.t.v. tengjast gömlu leiðunum. Þrátt fyrir þetta voru fornleifar ekki skráðar vegna mats á umhverfisáhrifum efnistöku í Rauðamel.

Minjastofnun Íslands ítrekar þá skoðun sína að laga þarf afmörkun fyrirhugaðs efnistökusvæðis að legu Skipsstígs þannig að honum verði ekki raskað. Í frummatsskýrslu kemur fram að fyrirhugað framkvæmdasvæði námunnar eru um 132 ha en Rauðimelur allur nær yfir um 500 ha svæði. Minjastofnun telur að það ætti því að vera auðvelt að breyta afmörkun svæðisins þannig að Skipsstíg verði hlíft án þess að minnka umfang efnistökusvæðisins. Stofnunin krefst þess að fyrirhuguðu efnistökusvæði í Rauðamel verði breytt þannig að efnistaka raski ekki Skipsstíg. Árnastígur var nýlega markaður með stikum í og við núverandi efnistökusvæði til að tengja óraskaða hluta hans sitthvoru megin við efnistökusvæðið. Legu þessarar tengingar má að mati Minjastofnunar hnika til ef þörf krefur en stofnunin telur engu að síður mikilvægt að gönguleið sé mörkuð um svæðið milli óraskaðra hluta stígsins. Umferð gangandi fólks um gamlar leiðir veitir ekki einungis fólkinu ánægju heldur viðheldur leiðunum.

Svör ÍAV

Í framhaldi af umsögn Minjastofnunar Íslands var fornleifafræðingur fenginn til að kanna fornleifar innan efnistökusvæðisins. Þó að Rauðimelur sé töluvert stærri þá er stór hluti hans austan efnistökusvæðisins skv. tillögu að náttúruverndaráætlun. Önnur svæði Rauðamels eru mun minna röskuð eða óröskuð og nær umferð sem gerir efnistöku sýnilegri. ÍAV telja því núverandi staðsetningu besta til áframhaldandi efnistöku þó það þýði að Skipsstígur raskist á um 550 m kafla. Skipsstígur þverar allt Reykjanesið og hefur þegar verið raskað á þessu svæði og mun ekki endast líkt og í hrauninu í kring nema með viðhaldi eða áframhaldandi umferð sem markar för í melinn. Búið er að skrásetja stígin og leifarnar af föllnu vörðunum af fornleifafræðingi. Þegar efnistakan í Rauðamel verður komin það langt vestur að hún fer að hafa áhrif á Skipsstíg verður stíkuð örugg leið sem tengir óröskuðu hluta stígsins.

3.4.3 Niðurstaða

Efnistaka ÍAV mun hafa varanleg, óafturkræf neikvæð áhrif á þær menningarminjar sem verða raskað og fjarlægðar. Í ljósi þessa og með hliðsjón af varanleika og óafturkræfni áhrifa á samgönguminjar telur Skipulagsstofnun að áhrifin verði nokkuð neikvæð.

4 SKIPULAG OG LEYFI

Í Svæðisskipulagi Suðurnesja 2008-2024 er gert ráð fyrir efnistöku í Rauðamel. Þar er jafnframt tilgreint að sveitarfélög skuli skilgreina frágang námasvæða í leyfisveitingum og athuga hvort hægt sé að nýta frágengin efnistökusvæði til útivistar.

Einnig er gert ráð fyrir efnistöku í Rauðamel í Aðalskipulagi Grindavíkur 2010-2030 og Aðalskipulagi Reykjanesbæjar 2008-2024. Gert er ráð fyrir að úr þeim hluta Rauðamels sem er í Reykjanesbæ verði teknir um 6.000.000 m³ af perlumöl, og úr þeim hluta sem er í Grindavíkurbæ verði tekið um 4.000.000 m³ af perlumöl. Þau framkvæmdaáform sem ÍAV hafa kynnt við mat á umhverfisáhrifum eru talsvert umfram skilgreint efnismagn skv. skipulagi. Gæta þarf við gerð deiliskipulags og leyfisveitingar til efnistöku á svæðinu, að samræmi verði á milli þess magns sem áform eru um að nýta og heimilt sé að nýta skv. aðalskipulagi. Verði áformað að vinna meira efni á svæðinu en aðalskipulag gerir ráð fyrir, kallar það á breytingu á aðalskipulagi áður en gengið er frá deiliskipulagi og leyfisveitingum.

Ekki liggur fyrir deiliskipulag af efnistökusvæðinu í Rauðamel. Skipulagsstofnun telur að leyfisveitingar til svo umfangsmikillar og langvarandi efnistöku þurfi að byggja á deiliskipulagi. Jafnframt minnir stofnunin á að afmörkun deiliskipulags skal jafnan miða við að deiliskipulag taki til svæðis sem myndar heildstæða einingu. Í tilviki Rauðamels, telur stofnunin að vinna beri eitt deiliskipulag fyrir alla efnistöku á fyrrnefndu svæði sem Grindavíkurbær og Reykjanesbær þurfa að

standa að sameiginlega. Í deiliskipulagi svæðisins verði mörkuð stefna um frágang og uppgræðslu svæðisins, auk þess sem þar verði gert ráð fyrir sýningarstað á sniði jarðmyndunar.

Efnistaka ÍAV er háð framkvæmdaleyfi Grindavíkurbæjar og Reykjanesbæjar samkvæmt skipulagslögum og reglugerð um framkvæmdaleyfi. Framkvæmdin er háð leyfi Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja samkvæmt reglugerðum losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

5 NIÐURSTAÐA

Í samræmi við 11. gr. laga og 26. gr. reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum hefur Skipulagsstofnun farið yfir matsskýrslu ÍAV sem lögð var fram samkvæmt 10. gr. sömu laga. Skipulagsstofnun telur að matsskýrslan uppfylli skilyrði laga og reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum og að umhverfisáhrifum hafi verið lýst á fullnægjandi hátt.

Rauðimelur er á jaðri svæðis á náttúruminjaskrá. Efnistakan mun ekki hafa áhrif á náttúruminjasvæðið en Skipulagsstofnun telur að helstu neikvæðu áhrif efnistöku ÍAV í Rauðamel á Reykjanesi felist í varanlegum og óafturkræfum áhrifum á landslag, jarðmyndanir og menningarminjar. Áætlað er að ráðast í frágang svæðisins þegar efnistöku líkur. Þar sem núverandi áætlanir um efnistöku ná til ársins 2038 telur Skipulagsstofnun að nauðsynlegt sé að skipuleggja og hefjast handa við frágang sem fyrst á þeim svæðum sem ekki verða notuð frekar, þannig verði hægt að lágmarka ásýndaráhrif að umfangi á rekstartíma námunnar. Auk þess þarf að sjá til að leifar af jarðmynduninni þjóni áfram því hlutverki að vera fræðslustaður fyrir nemendur og jarðvísindamenn.

Náman er á fjarsvæði og að hluta til á grannsvæði vatnsverndar og eiga mengunarefni greiða leið niður í grunnvatnsstrauminn. Að mati Skipulagsstofnunar er mikilvægt að tryggja að mengun berist ekki í grunnvatn. Skipulagsstofnun telur að áður en starfsleyfi er veitt skal framkvæmdaraðili hafa samráð við Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja um verktilhögun og viðeigandi mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir áhrif á grunnvatn. Þessar mótvægisáðgerðir þurfa að vera hluti af kröfum í starfsleyfi en einnig þarf að liggja fyrir viðbragðsáætlun um það hvernig bregðast eigi við ef ske kynni að mengunaróhöpp eigi sér stað og tryggt sé að sú áætlun rati jafnframt inn í starfsleyfi.

Reykjavík, 19. febrúar 2020.

Egill Þórarinnsson

Jón Þórir Þorvaldsson